

گفت وگوی شهرآرا با هوشنگ جاوید درباره موسیقی رضوی و ریشه‌های آن

آیین نقاره‌زنی حرم مطهر رضوی را ثبت جهانی کنید

ضحی زردکانلو

خودتان را در صحن انقلاب تصور کنید. میلاد امام رضا^(ع) است و مسلمانان بسیاری از سراسر جهان به مشهد آمده‌اند و در کنار تان ایستاده‌اند. با نژاد، فرهنگ و زبان های گوناگون. بدیهی است که وجه اشتراکی به جز اسلام و عشق به امام رضا^(ع) نمی‌تواند عامل این حضور و همدلی باشد. دقایقی پیش از طلوع آفتاب است. همانجا از وجه اشتراک دیگری می‌توانید شگفت زده شوید. لحظاتی که تفاوت نمی‌کند شنونده کیست؟ زبانش چیست؟ وقتی نوای دل نشین نقاره‌ها در حرم طنین می‌اندازد، موسیقی مذهبی در ایران با آن پیشینه غنی، می‌طلبد که به نحو احسن به جهانیان عرضه‌شود. به خصوص موسیقی رضوی که از مهم ترین شاخه‌های موسیقی مذهبی محسوب می‌شود. با توجه به اینکه مشهد را جهان شهر می‌دانیم چه شایسته است که صدای جهانی شدن را با اتکا به نغمه‌ها و ترانه‌هایی که در مدح و ستایش امام مهربانی خلق شده است موزون سر دهیم.

هوشنگ جاوید، به تازگی مجموعه‌ای موسیقیایی به نام «آواهای رضوی ایران زمین» که شامل قطعاتی در ۱۰ آلبوم موسیقی محلی از اقصی نقاط ایران در مدح و ستایش حضرت رضا^(ع) است را جمع‌آوری کرده‌است. این مجموعه حاوی ۵۸۰ دقیقه آواها و نواهای رضوی است و بیش از ۷۰ موسیقی‌دان عاشق اهل بیت از ۲۱ استان ایران ارادت و علاقه خود را در قالب نغمه‌ها و موایه‌های موسیقایی پیشکش به ساخت خورشید خراسان کرده‌اند. اما به گفته جاوید این مجموعه با نام «آواها و نغمه‌های رضوی در فرهنگ مردم ایران» در ۱۴ آلبوم موسیقی به روز رسانی می‌شود. در میان این نواها که در شاد ترین لحظات هم به یاد خدا و ائمه بوده‌اند علاوه بر موسیقی غمگین، موسیقی شاد هم می‌شنویم. توسل و مددخواهی از امام رضا^(ع) که در همه فرهنگ‌های ایران ریشه دارد نیز در همه قطعات به گوش می‌رسد. همچنین کلام خوانی و چاووش خوانی وقتی از شهری دیگر به سمت مشهد حرکت می‌کردند از دوران صفویه در ایران باب بوده است.

وقتی به حرم می‌رسیدند سلام خوانی را آغاز می‌کردند. مناقب رضوی نیز دیگر سرفصل آواهای این مجموعه موسیقایی است که صرفا ستایش خود حضرت رضا^(ع) را شامل می‌شود. دوبیتی، ستایش حرم و پارگه رضوی و توصیفات کنبد و بارگاو و تعریف حرم، آوازهای روایتی در باره ضامن آهو و آمدن حضرت به مشهد نیز در همه آثار این مجموعه شنیدنی است و در نهایت این نواها در ۸ سرفصل جمع‌آوری شده‌است. در ادامه گفت‌وگوی ما با جاوید در باره این مجموعه موسیقایی، اهمیت توجه به موسیقی رضوی و چرایی اشاعه و رو بیج آن پیش روی شماست.

● مجموعه موسیقایی که شما در مدح و ستایش امام رضا (ع) جمع‌آوری کرده‌اید با نواهایی از خراسان شروع می‌شود و استان‌های دیگر تعداد آثارشان به لحاظ کمی کمتر است اما این موضوع به واسطه گنجایشی است که موسیقی مقامی خراسان دارد این چنین پررنگ است ، با تأثیر هم‌جواری هنرمندان خراسانی با امام رضا (ع) است؟

در خراسان حضرت رضا^(ع) جایگاه ویژه‌ای دارد. در خراسان تنوع قومیتی زیاد است و همه اقوامی که در خراسان هستند ارادت خودشان را به حضرت رضا^(ع) به گونه‌ای نشان داده‌اند. نزدیکی به ایشان و آن هم جواری باعث شده تنوع تولیدات همگی برای ابراز ارادت به حضرت رضا^(ع) بسیار باشد.

● بنا نداشتید تولیدات موسیقی نو و امروزی را در این مجموعه بگنجانید؟

تولیدات موسیقی جدیدی که در قرن حاضر مخصوصا پس از انقلاب اسلامی و در سه دهه اخیر صورت گرفته به صورت رادیویی در این مجموعه هیچ جایی ندارد زیرا اگر بخواهیم آن‌ها را در نظر بگیریم حسابش جداگانه است و در مجموعه دیگری قرار می‌گیرد. آن چیزی که ما کار کرده‌ایم فرهنگ مردم کشورمان است که از نظر میراث فرهنگی اهمیت دارد و گر نه تولیدات نورا اگر بخواهیم در این مجموعه بگنجانیم حدود ۱۰ ساعت دیگر باید به این مجموعه اضافه شود که غیر ممکن است. همچنین تولیدات موسیقی امروزی بسیار از رسانه ملی پخش می‌شود اما متأسفانه نواهای کهن کمتر شنیده شده‌است.

● با توجه به این موضوع مجموعه‌ای که شما گردآوری کرده‌اید از دو منظر حاظر اهمیت است. اول؛ اینکه منجر به احیای موسیقی مقامی روبه فراموشی است و دوم؛ اینکه مخاطبان را با موسیقی رضوی و آنچه که از دیرباز در این زمینه تولید شده آشنا می‌کند. با این اوصاف، این کار چه نقش و جایگاهی در چشم‌انداز موسیقی مذهبی ایران به ویژه در عرصه های جهانی دارد؟

آنچه که در این مجموعه گردآوری شده یک میراث است

که در فرهنگ مردم در گذشته وجود داشته. این یک میراث ثبت شده است. حتی وقتی من با دوستانم در سازمان مطالعات منطقه‌ای آسیای مرکزی و غربی در یونسکو صحبت می‌کردم آن‌ها گفتند ما می‌توانیم این موسیقی را به عنوان یک اثر میراث معنوی به ثبت برسانیم و حمایت کنیم. ایران جزو کنوانسیون حفظ میراث معنوی جهان است اما متأسفانه تا کنون رایج به امام رضا^(ع) در مورد حضرت مهدی ^(عج) و فرهنگ و موسیقی مهدوی در ایران هیچ اقدامی صورت نگرفته‌است. کاری که من ارائه کردم یک مغز صوتی برای آیندگان است و این برای من جای افتخار است کم‌سن‌و‌کمالاتی قرن ۱۲ و ۱۳ خورشیدی را جمع‌آوری کردم بسیار مهم بود که یک سند درست کنیم

که در گذشته چه چیزی وجود داشته‌است. به عنوان مثال دوبیتی‌هایی که در این مجموعه هست از دل برخاسته و اصلا نمی‌دانیم سراینده آن‌ها کسی بوده است. در توسل خوانی‌ها، آوازهای روایتی و ستایش کردن‌ها و مناقب هم شاد و هم غمگین است. مردم ما در گذشته در عروسی‌ها ستایش رضوی هم می‌کردند یعنی همین آوازهای شاد در گذشته در مجالس عروسی هم در مورد خداوند، امام رضا^(ع) و حضرت علی^(ع) خوانده می‌شد زیرا مردم بر این باور بودند که در شادترین لحظات هم باید به یاد خدا و ائمه بود و این فرهنگی بوده که در گذشته ایران وجود داشته‌است. من تلاش کردم نسل امروز این را بداند که شعر چه در لحظه شادی و چه در لحظه غم فراموش نمی‌شود و باید به یاد ائمه و خداوند بود. هنوز هم در پاره‌ای از مناطق ایران این فرهنگ وجود دارد. هنوز هم عاشیق‌های آذر بایجان را شباهه هر مجلسی دعوت کنید پیش از هر چیز توسل خوانی می‌کنند که این توسل یا به حضرت رضا^(ع) است یا به حضرت علی^(ع) یا به پیامبر ^(ص) یا

عکس: محمد حسن طوقانی شهرآرا

حمد خداوند یا مناقب رضوی است. من زمانی که در خراسان به عنوان مسئول موسیقی حوزه هنری فعالیت می‌کردم تا سال ۱۳۸۷، دغدغه‌ام این بود که دبیرخانه موسیقی مذهبی ایران را باید در شهر مشهد باشد و مشهد می‌تواند پایگاه موسیقی مذهبی جهان اسلام باشد و مؤسسه آفرینش‌های آستان قدس و حوزه هنری انقلاب اسلامی و اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی می‌توانند برای ایجاد این دبیرخانه تلاش کنند. حتی آیین نقاره‌زنی و آداب زیارت حضرت رضا^(ع) را می‌توان ثبت جهانی کرد زیرا تنه‌ا نوع موسیقی مربوط به آداب و آیین مذهبی در ایران که مربوط به اسلام است آیین نقاره‌زنی است.

● به نظر شما چرا تاکنون این اتفاق نیفتاده‌است؟

شاید چون ما هیچ ناگاهی به موسیقی مذهبی خود ندارده‌ایم و در دامن موسیقی غربی افتاده‌ایم که این نادریست است. من می‌دانم که اگر در خراسان دبیرخانه موسیقی مذهبی برپا شود از همه نقاط جهان و نیز همه مسلمان‌های می‌توانند ارادت خودشان را با موسیقی به امام رضا^(ع) نشان دهند. این ظرفیت وجود دارد که ماهر دوسال یک بار جشنواره موسیقی بین‌المللی در باره حضرت رضا^(ع) در مشهد داشته باشیم.

● علاوه بر موسیقی رضوی، آیا به تولیدات موسیقی مذهبی درباره سایر ائمه هم فکر کرده‌اید؟

من در این مجموعه بخش رضوی را کار کرده‌ام و می‌توان بخش موسیقی مهدوی و علوی را نیز منتشر کرد افرادی نیز هستند که در این زمینه کار کرده‌اند اما نمی‌دانند به کدام راجعه‌کنند چون به هر جا که می‌روند دستگاه‌های فرهنگی می‌گویند این آثار مخاطب ندارند یعنی به فکر ثبت آن‌هم نیستند و این شور بختی کشور ماست. در حالی که چنین آثار فاخر مذهبی می‌توانند سفیران موسیقی مذهبی ما باشند.

هم‌زمان با دهه کرامت نمایشگاه‌های گوناگونی در مشهد برگزار می‌شود

به تماشای خورشید آسمان‌ها

داشت و علاقه‌مندان می‌توانند برای بازدید از آثار آن در ایام برگزاری از ساعت ۱۸ تا ۲۲ به نگارخانه «روند» مراجعه نمایند.

● بن بست میزبان نمایشگاه تصویرسازی نگارخانه بن بست، از پایان این هفته میزبان نمایشگاه انفرادی تصویرسازی «هرزه‌نفسی‌نیا» خواهد بود. این نمایشگاه که، دژم، نام دارد، جمعه ۲۰ خرداد افتتاح می‌شود و تا چهارشنبه ۲۵ خرداد ادامه خواهد داشت. علاقه‌مندان به بازدید از آثار نمایشگاه «دژم»، می‌توانند از ۲۰ تا ۲۵ خرداد از ساعت ۱۷ تا ۲۱ به نگارخانه «بن بست» در کلاه‌دوز ۱۷/۲ پلاک ۲۳۰ مراجعه کنند.

● «سپردمش به دیگری» در نگارخانه هنگام نمایشگاه گروهی «سپردمش به دیگری»، در نگارخانه هنگام برگزاری می‌شود. این نمایشگاه با

پخش «باران نور» رادیو نمایش از حرم امام رضا^(ع)

ویژه برنامه «باران نور» به مناسبت دهه کرامت، به صورت زنده و مستقیم از حرم مطهر علی ابن موسی الرضا^(ع) پخش می‌شود. به گزارش روابط عمومی رادیو نمایش، «باران نور» به‌گونه‌ای رضاخضرائی با هنرمندی سعید سلطانی، معصومه عزیزمحمدی و گزارشگری محمد تاچیک و علیرضا بهروش تا ۲۱ خرداد، ساعت ۱۶:۳۰ برای شنندگان رادیو نمایش اجرا می‌شود. گفت‌وگو با مهمانان همایش رضوی، نمایش، صحبت بزرگان و مناجات از بخش‌های مهم برنامه «باران نور» است.

پخش «ولایت عشق» هم‌زمان با دهه کرامت

هم‌زمان با دهه کرامت و در آستانه ولادت امام رضا^(ع) مجموعه داستانی «ولایت عشق» از شبکه یک پخش می‌شود. این تصمیم به دنبال ساخت «عنکبوت مقدس» و «هانت سازندگان» به وجود پرپرکت هشتمین گوهر تابناک امامت و ولایت، امام رضا^(ع) که در روزهای اخیر سیل خروشان ابراز احساسات ایرانیان و مسلمانان از آاده جهان را به همراه داشته اتخاذ شده است. سریال به یادماندنی «ولایت عشق» به کارگردانی مهدی فخیم‌زاده و با هنرنمایی بازیگران شناخته شده‌ای از جمله فرخ نعمتی، محمد صادقی، اکبر زنجانپور، مهدی فخیم‌زاده، دانیال حکیمی، بیژن امکانیان، بیتا فرهی، رامبد جوان، داوود رشیدی، مریلزارعی، قتیعلی اویسی، عنایت‌ا... بخشی، سیروس گرجستانی و... اولین بار در سال ۱۳۷۹؛ شبکه یک پخش شده بود. این مجموعه هشت‌بعد از خبر ۲۱ شبکه یک روی آنتن می‌رود. پیش از این قرار بود سریال «مستوران» به کارگردانی سید جمال سیدحاتمی و مسعوداب‌پور از دوشنبه ۱۶ خرداد روی آنتن برود که زمان پخشش به زمان دیگری موکول شد.

در مراسم تشییع پیکر مرحوم مهدی صباغی در مشهدیان شد

مسئولان قدردان هنرمندان باشند

مراسم تشییع ووداع با پیکر مرحوم مهدی صباغی، هنرمند مشهور تئاتر، سینما، رادیو و تلویزیون، دیروز ۱۶ خرداد با حضور جمعی از هنرمندان و مسئولان در مسجد رضوان صداوسیما ی خراسان رضوی برگزار شد. به گزارش اسپنا، حجت الاسلام نصرا... پژمانفر نماینده مردم مشهد و کلات در مجلس شورای اسلامی در این مراسم گفت: توجه به ظرفیت فرهنگ و هنر در خراسان رضوی بسیار مهم است. همه کسانی که در عرصه فرهنگ و هنر استان در حال تلاش هستند، با وجود محدودیت‌های بی‌شماری که امروز وجود دارد، شأن هنر را در کشور بالا نگاه داشته‌اند. آن‌ها در عرصه‌های مختلف موسیقی، سینما و تئاتر توانسته‌اند و خواهند توانست که آثار بسیار فاخری را تولید کنند. او همچنین تأکید کرد: نه تنها در این مکان بلکه در هر فرصتی اعلام کرده‌ام که اگر خراسان نباشد، پایه فرهنگ و هنر در کشور لنگ خواهد بود. ما هر جائز فاخری مشاهده می‌کنیم، متوجه می‌شویم که کسانی از خراسان در صف اول آن نقش آفرینی کرده‌اند. نماینده مردم مشهد در مجلس شورای اسلامی با اشاره به کم‌توجهی به پیشک‌نستان هنر بیان کرد: مهدی صباغی کسی بود که برای تمام ما خون دل خورد و در روزی‌هایی که در کشور به تولید آثار هنری احتیاج داشتیم، زحمات بسیاری کشید. باید این مدنظر همه باشد که مهدی صباغی و امثال اوادستان خالی و با وجود محدودیت‌ها کارهای بزرگی انجام داده‌اند. پژمانفر یادآور شد: مسئولان باید قدردان هنرمندان باشند و حداقل حمایت از آن‌ها، این است که جلساتی برای تجلیل از آن‌ها برگزار شود. چرا باید برخی از هنرمندان خراسانی در تهران فعالیت‌کنند؟ باید حمایت از آن‌ها را در خراسان داشته باشیم تا این اتفاق رخ ندهد و در شهر چش‌مشغول به فعالیت باشند. البته شاید من به عنوان نماینده آن‌ها در مجلس شورای اسلامی نیز کوتاهی کرده‌ام. او برگزار ی جلسات هم‌اندیشی و بررسی مشکلات هنرمندان را امری بسیار مهم دانست و گفت: ما باید بیشتر در کنار یکدیگر حضور داشته باشیم و نباید این جمع شدن کنار هم تنها در لحظه از دست‌گذاشته می‌شود. فرهنگ‌دان‌ها که در آینده می‌خواهند در جای ما بنشینند، اگر شاهد این باشند که کنار یکدیگر جمع می‌شویم و با یکدیگر هم‌نویی داریم و در حل امور کشور مشارکت به خرج می‌دهیم، امیدوار می‌شوند و دلشان گرم خواهد شد.

در این مراسم پیام‌های رئیس مجلس شورای اسلامی و رئیس صداوسیما در باره درگذشت مرحوم صباغی نیز قرائت و پیکر این هنرمند برای تدفین در قطعه هنرمندان بهشت رضا^(ع) بدرقه شد.

درخشش عکاس شهرآرا در جشنواره عکس رضوی

یازدهمین جشنواره ملی عکس رضوی با درخشش عکاسان استان خراسان رضوی به کار خود پایان داد. محمد حسن صلواتی، عکاس روزنامه‌شهرآرا و مهدی وقاری شورچه‌هر دواز خراسان رضوی و طاهره رخ‌بخش زمین، از فارس از نگاه هیئت داوران به عنوان برگزیدگان بخش «دلتنگی»، جشنواره انتخاب شدند. امیر عنایتی از خراسان رضوی نیز در بخش «حرفه‌ای» توانست رتبه نخست را از آن خود کند. در بخش «یادگاری» اجواد رضایی سالانقوج دیگر هنرمندان استان، نامش در میان برگزیدگان قرار گرفت. همچنین حمید سبحانی از خراسان رضوی در بخش «حرفه‌ای» و در قالب مولتی‌مدیا به عنوان برگزیده هم‌گروهی شد.

داوران در بخش «طعم آب و مزه زندگی»، وحید خادمی و قدیر وقاری را به عنوان برگزیده معرفی کردند. در بخش «روستایی و معماری»، نیز مهدی وقاری به عنوان برگزیده انتخاب شد. یازدهمین جشنواره ملی عکس رضوی از هشتم خرداد با همکاری و مشارکت بنیاد بین‌المللی امام‌رضا^(ع) و معاونت هنری وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و به میزبانی خراسان شمالی برگزار شد و هم‌زمان با میلاد حضرت معصومه ^(ص) با معرفی برترین‌ها در مجتمع فرهنگی و هنری گلشن بجنورد به کار خود پایان داد.

شهرآرا

شهرآرا

فرهنگ و هنر

فرهنگ و هنر